

Per si no ha quedat prou clar, hem d'acabar afirmant que estem davant d'una obra documentada, fonamental i aclaridora sobre l'estudi de la connexió, tant oracional com textual, en llengua catalana.

MARGARIDA BASSOLS

LLINÀS I GRAU, Mireia: *Primeres Paraules. Com aprenen a parlar els nostres fills?*, Barcelona, Editorial Empúries, 2006.

Primeres Paraules descriu el procés extraordinari d'adquisició del català en els infants. El llibre reflexiona sobre les característiques del llenguatge infantil des de les primeres paraules i a través d'una col·lecció d'exemples de valor incalculable obtinguts a partir d'un diari lingüístic recopilat per la mateixa autora. Sense aprofundir en conceptes teòrics i arribant així a tots els lectors d'una manera clara, entenedora i amena, *Primeres Paraules* analitza els sons, les paraules, les oracions, el significat dels mots i fins i tot les primeres experiències bilingües dels més petits.

Aquesta obra ens acosta a la diversitat lingüística de la parla dels infants abans dels tres anys, de la mà de tres germans que exemplifiquen el que farien o podrien fer tots els nens que adquireixen la llengua catalana dins de la normalitat. El llibre no pretén ser un manual de referència ni un diccionari teòric de la parla dels infants, sinó una il·lustració del meravellós procés d'adquisició lingüística del qual tots som testimonis.

Primeres Paraules té un to i un caire molt diferenciat de *Petites Paraules* (Llinàs, 2001), on tot i que l'adquisició del llenguatge infantil hi és present, l'enfocament del text és bàsicament teòric i l'objectiu és posar la gramàtica generativa i la seva evolució a l'abast de tothom. També aquí l'autora manté aquesta capacitat pedagògica de transmetre el coneixement, tot i que les referències teòriques són molt breus i cedeixen la paraula als exemples.

La introducció del llibre ens fa intuir la importància del que hi ha al darrere d'un procés que, pel fet de ser universal i present en tots els individus, sovint pot deixar de ser considerat espectacular. Molt breument, l'autora destaca la importància dels factors interns i comuns a tots els infants, és a dir, la gramàtica universal, i als factors externs o ambientals que determinen l'adquisició del llenguatge. El concepte de comunicació com a causa única i essencial de l'adquisició del llenguatge es desmitifica, i l'orientació teòrica generativista de l'autora queda present en la descripció de l'adquisició lingüística com un procés que s'origina a partir d'una gramàtica innata universal i on la comunicació és una opció i no determina l'estructura del llenguatge.

El segon capítol del llibre està dedicat als sons del llenguatge infantil i descriu els tipus d'alteracions més freqüents i comunes que produeixen els infants quan

comencen a pronunciar les seves primeres paraules. A través d'exemples molt il·lustratius i ben propers als lectors, l'autora descriu els canvis de sons, l'escurçament de paraules, la simplificació de síl·labes, l'harmonització de sons dins les paraules i els sons afegits, i destaca el fet que els nens no produeixen aquestes alteracions aleatòriament sinó que segueixen l'ordre establert d'adquisició dels sons. Així, els infants tendeixen a modificar les paraules adultes en funció dels sons que hagin adquirit. De tota manera, a la parla dels nens trobem una gran varietat de regles individuals que afecten els mateixos sons en diferents paraules. I així mateix, aquests processos d'alteració poden conviure sovint en una mateixa paraula.

En el tercer capítol, l'autora ens introdueix en l'àrea de la morfologia. Mitjançant definicions molt planeres i gens tècniques, el lector no especialitzat aprèn que les paraules poden subdividir-se en diverses parts, l'arrel i els afixos, i que és precisament de com expressen significats aquestes diverses parts de les paraules que tracta la morfologia. El llibre ofereix, a continuació, un recorregut pels tipus de morfemes que existeixen en català, com ara els que expressen plural, femení o temps passat, i s'indica a quins tipus de paraules poden ajuntar-se per modificar-ne el significat. El propòsit d'aquesta exposició senzilla i sense tecnicismes és donar al lector la base necessària per tal que pugui copsar tot el sentit dels exemples que l'autora aporta fruit de la seva observació regular del llenguatge infantil.

Els exemples del capítol tercer il·lustren un fet que la majoria de lectors que siguin pares o mares, o que visquin envoltats pels més menuts, reconeixeran com a molt habitual: durant el procés d'adquisició d'una llengua, el català en aquest cas, els nens produeixen paraules de creació pròpia que, tot i que respecten les regles imposades per la morfologia de la llengua en qüestió, no existeixen en el llenguatge dels adults. L'autora també exemplifica l'ús que els infants fan de formes adultes, com ara infinitius o la tercera persona del singular d'un verb, en contextos on aquestes formes resulten inadequades. Per exemple, els infants sovint fan servir formes no-finites en oracions que necessiten un verb conjugat i utilitzen la tercera persona del singular en frases on el subjecte és el nen mateix i que, per tant, requeririen un verb en primera persona del singular. El capítol es conclou amb una sèrie d'exemples que posen de manifest la creativitat lingüística dels més petits, que vacillen pel què fa al gènere gramatical dels mots o la forma irregular d'alguns verbs, sovint regularitzats en el llenguatge infantil.

En el capítol quart, es tracta la sintaxi, de l'ordre que s'estableix entre els mots que formen l'oració. La característica principal que es desprèn dels exemples que produeixen els nens és l'omissió de paraules de tot tipus que són absolutament necessàries en el llenguatge adult. En les seves oracions, els nens ometen verbs, subjectes, articles, preposicions, etc. A més, també és possible observar ordres no canònics en seqüències (nom-adjectiu, verb-objecte, per exemple) on la posició dels mots és força fixada per als adults.

Com potser alguns lectors diàriament observen en els petits del seu voltant, durant un temps, els infants tenen tendència a fer un ús generalitzat d'una vocal neutra que pot substituir tot tipus de paraules, tal i com s'exemplifica àmpliament

en el capítol quart. El capítol es clou amb un inventari final de combinacions sorprenents d'elements lèxics que són més pròpies de la sintaxi d'altres llengües que del català.

El capítol cinquè versa sobre la semàntica, que és la branca de la lingüística que estudia el significat de les paraules. En el llibre, s'il·lustra com els mots infantils poden tenir molts més significats, o significats molt més amplis, que en la gramàtica adulta. De la mateixa manera, els nens també modifiquen certes propietats dels verbs, com ara la seva transitivitat, o donen significats propis a certs noms o expressions. El capítol finalitza amb l'observació que quan un infant descobreix la polisèmia, és a dir, el fet que una sola paraula pot tenir més d'un significat, el procés d'adquisició de la semàntica dels mots ja està força avançat i cada cop més a prop de la gramàtica adulta.

L'últim capítol del llibre fa referència a un fenomen lingüístic molt comú a Catalunya i que afecta i envolta a tots els nens: el bilingüisme. El bilingüisme influeix en la parla dels infants i dóna lloc a construccions lingüístiques, tant dins d'una oració com dins d'una paraula, on dues llengües, en aquest cas el català i el castellà conviuen d'una manera curiosa i natural. L'autora presenta el bilingüisme a partir d'exemples de nens catalanoparlants que senten parlar el castellà i el descriu des d'una perspectiva enriquidora pel nen i com una experiència nova que porta al nen a 'jugar' i a intentar imitar el castellà amb construccions lingüístiques on les dues llengües es barregen. A nivell d'oració, els infants introdueixen paraules castellanes en oracions catalanes o produeixen una part de la oració en una llengua i l'altra en l'altra llengua. Pel que fa al bilingüisme infantil dins de les paraules, l'autora ens presenta exemples on els nens afegeixen una terminació castellana a una arrel catalana. L'autora conclou el capítol reflexionant sobre la consciència que tenen els nens sobre el bilingüisme i exemplifica les situacions en les que els infants catalanoparlants utilitzen el castellà.

Tot i que el lector no lingüista però interessat pel llenguatge dels petits és el clar objectiu del llibre, el lector lingüista troba en *Primeres Paraules* una font de dades i exemples divertidíssims dignes de ser analitzats en profunditat. Com a punt i final, caldria destacar que aquest llibre és el producte d'una capacitat admirable de sistematització i síntesi de dades espontànies per part de l'autora. Si recopilar un diari lingüístic amb regularitat ja és una tasca ingent, convertir-lo en un llibre accessible però alhora seriós sobre les múltiples vessants del procés d'adquisició del llenguatge és un innovació molt encertada que, a part d'omplir un buit en la literatura d'adquisició de llengües, també estimula als adults a observar i entendre com els infants aprenen la llengua catalana.

ELISABET PLADEVALL I BALLESTER
SUSAGNA TUBAU I MUNTANÀ